

החוג לספרות עברית והשוואתית/ פרופ' דינה שטיין

כישוף ומאגיה בספרות חז"ל

שיעור ב.א./ סמסטר א/ תשע"ד

הקורס יעסוק בטקסטים מספרות חז"ל שבמרכזם חשיבה וריטואלים מגיים. הוא יכלול סיפורים מדרשיים, סיפורים שבמרכזם חכמים, ועוד. דרך העיסוק בטקסטים הללו נבקש להתחקות אחר מקומה ותפקידה של המגיה היהודית הקדומה במגוון הקשרים: תיאולוגיים, מוסדיים, וחברתיים.

דרישות הקורס:

נוכחות קבועה בשיעורים; הכנה שוטפת של חומר הקריאה המיועד; בחינה מסכמת יש להביא ספרי תנ"ך לשיעורים.

המגיה היהודית הקדומה: תיחום ומתודולוגיה:

- ** י' הררי, 'מגיה יהודית: מתווה והערות', איל פריזינטי: מחקרים בתרבות יהודי ספרד, עורכים: ת' אלכסנדר, י' בן-טולילה, א' פאפו, כרך ה' (2011), עמ' 13-35
- ** מ' אידל, קבלה: היבטים חדשים, תרגום: א' בר-לבב, תל אביב תשנ"ג, עמ' 172-187
- ** ד' שטיין, מימרה, מגיה, מיתוס: פרקי דרבי אליעזר בראי מחקר הספרות העממית, ירושלים תשס"ה, עמ' 170-186

הבחנות: דרכי האמורי, מגיה ונס

- ** א"א אורבך, חז"ל: פרקי אמונות ודעות, ירושלים תשמ"ו, פרק ששי "הכשוף והנס", עמ' 81-102
- ** י' הררי, הכישוף היהודי הקדום, ירושלים תש"ע, עמ' 284-286
- י' אבישור, "דרכי האמורי": הרקע הכנעני-בבלי והמבנה הספרותי, ספר מאיר ולנשטיין, ירושלים תשל"ט, עמ' 17-47
- ** ד' בן-עמוס, 'פואטיקה היסטורית וחילוף סוגתי: נפלאות ונסים', מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי יא-יב (תשנ"ב), עמ' 29-60
- ** M. Verman and S.H. Adler, "Path Jumping in Jewish Magical Tradition", *Jewish Quarterly Review* 1 (1993/94), pp. 131-148

בין המקרא לחז"ל: טקס הסוטה; חסידים ואנשי מעשה

- ** י' רוזן-צבי, הטקס שלא היה: מקדש, מדרש ומגדר במסכת סוטה, ירושלים 2008, עמ' 103-131
- ** גב"ע צרפתי, 'חסידים ואנשי מעשה והנביאים הראשונים', תרביץ כו (תשי"ז), עמ' 126-153

** - מ' הירשמן, מוקדי קדושה מתחלפים: חוני ונכדיו, טורא א (1989), עמ' 109-118

** - ג' חזן-רוקם, 'האם היו חז"ל מודעים למושג הפולקלור?', י' לוינסון, י' אלבוים וג' חזן-רוקם (עורכים), הגיון ליונה: היבטים חדשים בחקר ספרות המדרש, האגדה והפיזוט, קובץ מחקרים לכבודו של פרופסור יונה פרנקל במלאת לו שבעים וחמש שנה, ירושלים תשס"ז, עמ' 199-229.

מגיה, כישוף, ורפואה

י' פרויס, הרפואה במקרא ובתלמוד, תרגם א' וירצבורגר, ירושלים 2012, עמ' 215-223

חכמים ומכשפים

** - י' לוינסון, 'גבולות ומכשפות: סיפורי עימות בין רבנים למכשפים בספרות חז"ל', תרביץ עה, חוברות ג-ד (תשס"ו), עמ' 11-44

** - ע' יסיף, סיפור העם העברי, ירושלים תשנ"ה, עמ' 161-185

- א' ריינר, חותמו של כריסטוס ומרקחת השם שכשלה: יוסף הקומס איש טבריה והשיח היהודי-נוצרי בגליל במאה הרביעית, רצף ותמורה: יהודים ויהדות באץ ישראל הביזנטית-נוצרית, ישראל ל' לוי (עורך), ירושלים תשס"ד, עמ' 353-386

נשים וכישוף

** - ט' אילן, 'ציד מכשפות באשקלון', אשקלון – עיר לחוף ימים, עורכים: א' ששון, ז' ספראי, נ' שגיב, תל אביב תשס"א, עמ' 135-146

מגיה ושפה

** D. Stein, *Textual Mirrors: Reflexivity, Midrash, and the Rabbinic Self*, Philadelphia 2012, pp. 84-100

חלומות, פתרון חלומות, ומגיה

** - ח' וייס, החלום בעולמם של חז"ל, תל אביב 2013, עמ' 42-50, 66-74

עין הרע

** ס' תוראן, "כל מקום שנתנו חכמים עיניהם, או מיתה או עני": לתולדות המסורות על מבטם ההרסני והקוטל של החכמים, דימויהן ולשוניתיהן, סידרא כג (2008), עמ' 139-146; 164-174